Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 13. junija 2013*

„Pritožba — Omejevalni sporazumi — Trg butadienskega kavčuka in stiren-butadienskega kavčuka, izdelanega z emulzijsko polimerizacijo — Določanje ciljnih cen, razdelitev strank na podlagi sporazumov o nenapadanju in izmenjava poslovnih podatkov — Dokaz — Odgovornost za kršitveno ravnanje — Višina globe — Teža in trajanje kršitve — Obteževalna okoliščina — Ponovna kršitev“

V zadevi C-511/11 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 26. septembra 2011,

Versalis SpA, nekdanja Polimeri Europa SpA, s sedežem v Brindisiju (Italija), ki jo zastopajo M. Siragusa, F. Moretti in L. Nascimbene, odvetniki,

pritožnica,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopajo V. Di Bucci, L. Malferrari in G. Conte, agenti, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, M. Berger (poročevalka), sodnica, A. Borg-Barthet, E. Levits in J.-J. Kasel, sodniki,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodna tajnica: A. Impellizzeri, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 9. januarja 2013,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: italijanščina.

Sodbo

1 Družba Versalis SpA, nekdanja Polimeri Europa SpA (v nadaljevanju: Versalis), s pritožbo predlaga popolno ali delno razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 13. julija 2011 v zadevi Polimeri Europa proti Komisiji (T-59/07, ZOdl., str. II-4687, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je to delno zavrnilo njeno tožbo za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije C(2006) 5700 final z dne 29. novembra 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/F/38.638 – butadienski kavčuk in emulzijski stiren-butadienski kavčuk) (v nadaljevanju: sporna odločba) v delu, v katerem se nanaša nanjo, in podredno za razglasitev ničnosti ali znižanje globe, ki ji je bila naložena.

2 Evropska komisija je vložila nasprotno pritožbo, s katero je predlagala razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, v katerem je Splošno sodišče z njo razglasilo sporno odločbo za nično v delu, ki se nanaša na ugotovitev obteževalne okoliščine zaradi ponovne kršitve, in je bila zato globa, naložena pritožnici, znižana.

Dejansko stanje in sporna odločba

3 Komisija je 7. junija 2005 začela postopek na podlagi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) glede trga butadienskega kavčuka (v nadaljevanju: BK) in emulzijskega stiren-butadienskega kavčuka (v nadaljevanju: SBK), sintetičnih kavčukov, ki se uporabljata zlasti v proizvodnji pnevmatik. Prvo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah je med drugim poslala družbam Versalis, Eni SpA, matični družbi pritožnice, ki ima v lasti sto odstotkov njenega kapitala, in Syndial SpA (nekdanja EniChem SpA, v nadaljevanju: Syndial), drugi družbi iz skupine Eni.

4 Komisija je 6. aprila 2006 sprejela drugo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (v nadaljevanju: drugi obvestilo). Potem ko je 22. junija 2006 podjetja zaslišala, je Komisija zlasti glede družbe Syndial končala postopek.

5 Upravni postopek se je 29. novembra 2006 končal s sprejetjem sporne odločbe. V skladu s členom 1 te odločbe so družbi Versalis, Eni SpA ter druga podjetja, na katera je bila naslovljena navedena odločba, in sicer Bayer AG (v nadaljevanju: Bayer), The Dow Chemical Company, Dow Deutschland Inc., Dow Deutschland Anlagengesellschaft mbH in Dow Europe GmbH (v nadaljevanju: skupaj: Dow), Shell Petroleum NV, Shell Nederland BV in Shell Nederland Chemie BV (v nadaljevanju: skupaj: Shell), Unipetrol a.s. (v nadaljevanju: Unipetrol), Kaučuk a.s. (v nadaljevanju: Kaučuk) in Trade-Stomil sp. z o.o. (v nadaljevanju: Stomil), kršili člen 81 ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru s tem, da so sodelovali pri enotnem in trajajočem sporazumu, v okviru katerega so bili dogovorjeni o ciljnih cenah, o razdelitvi kupcev na podlagi sporazumov o nenapadanju in o izmenjavi občutljivih poslovnih podatkov glede cen, konkurentov in kupcev v sektorjih BK in SBK v obdobju – kar zadeva družbo Versalis – od 20. maja 1996 do 28. novembra 2002.

6 V tem obdobju je v skladu s točko 26 in naslednjimi obrazložitve sporne odločbe dejavnost skupine Eni v zvezi z zadevnima proizvodoma najprej opravljala družba EniChem Elastomeri srl, ki jo družba Eni SpA posredno nadzira prek hčerinske družbe EniChem SpA. Družba EniChem Elastomeri srl je bila 1. novembra 1997 združena v družbo EniChem SpA, ki je bila pod 99,97-odstotnim nadzorom družbe Eni SpA. Družba EniChem SpA je 1. januarja 2002 svojo strateško kemijsko dejavnost, vključno z dejavnostjo, povezano z BK in SBK, prenesla na družbo Versalis. Ta je od 21. oktobra 2002 pod neposrednim in popolnim nadzorom družbe Eni SpA.

7 Globa, ki je bila naložena s sporno odločbo, je bila določena po smernicah o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in členom 65(5) Pogodbe ESPJ (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 171, v nadaljevanju: Smernice).

8 Komisija je tako najprej menila, da je storjena kršitev „zelo resna“, in je določila izhodiščni znesek za izračun globe tako, da je ugotovila razliko med prodajo BK in SBK vsakega od zadevnih podjetij leta 2001. Glede družbe EniChem, torej vseh podjetij v lasti družbe Eni SpA, se je je prodaja BK in SBK v skladu s točko 468 obrazložitve sporne odločbe leta 2001 povečala na 164,902 milijona EUR. Glede na ta znesek je bila družba EniChem prvouvrščeno podjetje glede prodaje BK in SBK, vpleteno v navedeno kršitev. Na podlagi tega je Komisija določila osnovni znesek globe, naložene družbi Versalis, na 55 milijonov EUR.

9 Komisija je nato uporabila množitelje z odvračilnim namenom, razporejene glede na skupni promet, ki so ga zadevna podjetja ustvarila leta 2005. Ker je Komisija menila, da za družbi Stomil, katere promet je znašal 38 milijonov EUR, in Kaučuk, katere promet je znašal 2,718 milijarde EUR, ni treba uporabiti nobenega množitelja, je uporabila množitelj 1,5 za družbo Bayer AG, 1,75 za družbo Dow, 2 za družbi Eni in Versalis ter 3 za družbo Shell, pri čemer je promet teh družb znašal 27,383 milijarde EUR, 37,221 milijarde EUR, 73,738 milijarde EUR in 246,549 milijarde EUR.

10 Poleg tega je bil glede družb Versalis in Eni SpA znesek globe povečan za 65 %, ker sta ti družbi pri zadevni kršitvi sodelovali šest let in šest mesecev.

11 Ker je Komisija menila, da je družba „EniChem“ že bila naslovnica dveh predhodnih odločb o ugotovitvi kršitev konkurenčnega prava Unije, in sicer odločb Komisije 86/398/EGS z dne 23. aprila 1986 v zvezi s postopkom na podlagi člena 85 Pogodbe EGP (IV/31.149 – polipropilen) (UL L 230, str. 1, v nadaljevanju: odločba polipropilen) in 94/599/ES z dne 27. julija 1994 v zvezi s postopkom na podlagi člena 85 Pogodbe EGP (IV/31.865 – PVC) (UL L 239, str. 14, v nadaljevanju: odločba PVC II), je nazadnje povečala osnovni znesek v zvezi z družbo Versalis za 50 % zaradi ponovne kršitve.

12 Komisija je zato v členu 2(c) sporne odločbe družbama Versalis in njeni matični družbi Eni SpA naložila solidarno plačilo globe 272,25 milijona EUR.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

13 Družba Versalis je 20. februarja 2007 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo za razglasitev ničnosti sporne odločbe, podredno pa za razglasitev ničnosti ali znižanje globe, ki ji je bila naložena. V utemeljitev svojih predlogov je v bistvu navedla šestnajst tožbenih razlogov.

14 Ti tožbeni razlog so se med drugim nanašali na kršitev pravice do obrambe (tretji tožbeni razlog), na to, da naj bi ji bila odgovornost za kršitev pripisana nezakonito (sedmi tožbeni razlog), in na to, da naj bi bile ugotovitve o obstoju kartela in njenem sodelovanju v tem kartelu neutemeljene (osmi in deveti tožbeni razlog). Glede zneska globe, naloženega pritožnici, se je ta sklicevala na neutemeljenost presoje teže kršitve (deseti tožbeni razlog), nepravilnost določitve množitelja z odvračilnim namenom (dvanajsti tožbeni razlog) in na neupravičenost povečanja osnovnega zneska globe zaradi ponovne kršitve (štirinajsti tožbeni razlog).

15 Splošno sodišče je v izpodbijani sodbi prišlo do teh ugotovitev.

16 Glede zatrjevane kršitve pravice do obrambe zaradi razhajanja med drugim obvestilom in sporno odločbo je Splošno sodišče v točki 84 izpodbijane sodbe menilo, da ta tožbeni razlog temelji na predpostavki, da „je Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah družbo EniChem SpA (postala Syndial) spoznala za odgovorno za obdobje od 20. maja 1996 do 1. januarja 2002, medtem ko je v [sporni] odločbi Komisija za odgovorno spoznala samo družbo [Versalis], in to vključno z zgoraj navedenim obdobjem, v katerem ni opravljala dejavnosti proizvodnje in distribucije zadevnih proizvodov“.

17 V točki 85 izpodbijane sodbe pa je Splošno sodišče poudarilo, da je bilo v drugem obvestilu navedeno, da je treba družbo Versalis „šteti za odgovorno za kršitev za obdobje od 20. maja 1996 do 28. novembra 2002“, in je bila „družbi [Versalis] – tako kot v [sporni] odločbi (točke od 65 do 373) – pripisana odgovornost za celotno obdobje kršitve“. V točki 86 te sodbe je Splošno sodišče ugotovilo, da je v tem obvestilu med drugim pojasnjeno, „ker je družba EniChem SpA med 1. januarjem in 20. oktobrom 2002 nadzirala 100 % kapitala družbe [Versalis], je [bi] družba Syndial [morala biti] solidarno odgovorna za kršitev družbe [Versalis] za to obdobje“. Splošno sodišče meni, da je bila zato „družbi Syndial kot matični družbi družbe [Versalis] v drugem obvestilu […] pripisana odgovornost samo za omejeno obdobje med 1. januarjem in 20. oktobrom 2002, in ne za celotno trajanje kršitve“. Splošno sodišče je na podlagi tega v točki 87 navedene sodbe ugotovilo, da je bila predpostavka družbe Versalis napačna.

18 Glede pripisa odgovornosti za kršitev pritožnici je Splošno sodišče poudarilo, da kadar dva subjekta sestavljata enoten gospodarski subjekt, dejstvo, da subjekt, ki je storil kršitev, še obstaja, samo po sebi ne preprečuje, da bi bil sankcioniran subjekt, h kateremu so bile prenesene gospodarske dejavnosti. Splošno sodišče meni, da to velja zlasti, kadar sta bila ta subjekta pod nadzorom iste osebe in sta uporabljala v glavnem iste gospodarske smernice.

19 Splošno sodišče je v točki 126 izpodbijane sodbe ugotovilo, da v obravnavani zadevi „ni sporno, da sta bili družbi EniChem SpA in [Versalis] ob kršitvi neposredno ali posredno v lasti iste družbe, in sicer družbe Eni [SpA]“. Splošno sodišče meni, da v teh okoliščinah „načelo osebne odgovornosti ne nasprotuje temu, da se sankcija za kršitev, ki jo je začela družba EniChem SpA in nadaljevala družba [Versalis], v celoti naloži zadnji“. Poleg tega je Splošno sodišče v točki 129 izpodbijane sodbe presodilo, da „sankcija, naložena podjetju, ki pravno še obstaja, vendar ne opravlja več gospodarskih dejavnosti, ne bi imela odvračilnega učinka“, in da „bi se podjetja […] lahko izognila sankcijam zgolj na podlagi dejstva, da se je spremenila njihova istovetnost zaradi prestrukturiranja, prenosa ali drugih pravnih ali organizacijskih sprememb“.

20 Glede tožbenega razloga v zvezi z neutemeljenostjo ugotovitve kartela je Splošno sodišče v točki 168 izpodbijane sodbe najprej razsodilo, da argument družbe Versalis zoper oddelek 4.3 sporne odločbe, naslovljen „Sestanki kartela“, „katerega bistveni elementi v zvezi z dejanskim stanjem in pravom so povzeti samo v prilogah od A 23 do A 25 k tožbi, ne izpolnjuje zahtev iz člena 21 Statuta Sodišča [Evropske unije] in člena 44(1)(c) Poslovnika [Splošnega sodišča]“. Splošno sodišče je zato presodilo, da je navedeni argument nedopusten.

21 Poleg tega je Splošno sodišče glede zatrjevanih protislovij med nekaterimi izjavami družb Bayer in Dow med upravnim postopkom ter drugimi izjavami zaposlenih v teh družbah v točkah od 180 do 198 izpodbijane sodbe zlasti ugotovilo, da „so odgovori, podani v imenu podjetja, verodostojnejši kot odgovori uslužbenca, ne glede na njegove osebne izkušnje ali mnenje“.

22 Glede opredelitve zadevne kršitve kot „zelo resne“ je Splošno sodišče v točki 222 te sodbe opozorilo, da so bili s sporno odločbo sankcionirani sklepanje sporazumov o ciljnih cenah, razdelitev trga in izmenjava občutljivih poslovnih podatkov in da te prakse po svoji naravi pomenijo zelo resne kršitve. Dodalo je, da je Komisija v tej odločbi navedla, da „ni bilo mogoče izmeriti dejanskega vpliva kartela“, ki naj bi zajemal celotno ozemlje Evropskega gospodarskega sporazuma (EGP), medtem ko „so zadevna podjetja izvajala zadevne sporazume in so zato ti vplivali na trg“. V točki 228 navedene sodbe je Splošno sodišče zavrnilo trditve družbe Versalis o neobstoju takega vpliva. Glede velikosti trga, ki naj bi bil le eden od dejavnikov, ki bi jih Komisija lahko upoštevala, je Splošno sodišče v točki 229 te sodbe razsodilo, da „nič ne omogoča sklepa, da je Komisija v [sporni] odločbi storila napako, ko je upoštevni trg leta 2001 ovrednotila na ‚najmanj‘ 550 milijonov EUR[, in da bi morebitna] prenizka vrednost škodovala družbi [Versalis]“.

23 Glede tožbenega razloga v zvezi z nezakonito uporabo množitelja z odvračilnim namenom je Splošno sodišče v točki 250 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so bili dejavniki, ki so Komisiji omogočali določitev množitelja za družbi Eni SpA in Versalis, jasno razvidni iz sporne odločbe in da iz nje ni bilo razvidno, da bi Komisija upoštevala druge dejavnike od celotnega prometa in relativne velikosti zadevnih podjetij. Splošno sodišče je v točki 251 navedene sodbe poudarilo, da je skupni promet leta 2005 znašal 27,383 milijarde EUR za družbo Bayer, 37,221 milijarde EUR za družbo Dow (kar je 35,93 % več od družbe Bayer) in 73,738 milijarde EUR za družbo EniChem (kar je 169,28 % več od družbe Bayer in 98,11 % več od družbe Dow).

24 V teh okoliščinah povečanje množitelja za družbo Versalis za 14,28 % glede na tistega za družbo Dow (2 v primerjavi z 1,75) – zadnji pa je bil povečan za 16,66 % glede na tistega za družbo Bayer (1,75 v primerjavi z 1,5) – po mnenju Splošnega sodišča ni moglo pomeniti kršitve načela enakega obravnavanja. Nasprotno, Splošno sodišče je v točki 251 izpodbijane sodbe menilo, da bi lahko Komisija na podlagi tega uporabila še večji množitelj. V isti točki je tudi opozorilo, ker Komisiji pri določitvi višine globe ni bilo treba uporabiti natančne matematične formule, je pri izbiri množiteljev, ki jih je uporabila, upoštevala razliko v ekonomski sposobnosti zadevnih podjetij, ne da bi storila očitno napako pri presoji.

25 Glede povečanja globe zaradi ponovne kršitve je Splošno sodišče v točkah 296, 298 in 299 izpodbijane sodbe poudarilo, da sta v sporni odločbi navedeni odločbi polipropilen in PVC II in to, da je bila družba „EniChem“ naslovnica teh odločb. Splošno sodišče meni, da je Komisija v bistvu menila, da je isto podjetje v smislu člena 101 PDEU ponovilo kršitveno ravnanje. V teh okoliščinah pa je Splošno sodišče opozorilo, da se Komisija „v točki 487 obrazložitve [sporne] odločbe samo na splošno sklicuje na ‚družbo EniChem‘, ta pojem pa je v točki 36 obrazložitve [sporne] odločbe opredeljen kot ‚vsaka družba v lasti družbe Eni SpA“. Ta pojem je po mnenju Splošnega sodišča „nedoločen, vsaj kar zadeva pravne osebe, ki naj bi tvorile gospodarski subjekt, na katerega se nanašata odločbi polipropilen in PVC II“. Splošno sodišče dodaja, da „družba, na katero se nanaša odločba polipropilen, to je družba Anic [SpA], ni del pravnih oseb iz [točk od 26 do 35 izpodbijane odločbe, ki se] v bistvu nanašajo na opis sprememb glede družb v lasti družbe Eni [SpA] v času kršitve, po sprejetju odločb polipropilen in PVC II“.

26 Splošno sodišče je v točki 300 izpodbijane sodbe poudarilo, da Komisija sicer „v opombi št. 262 [sporne] odločbe napotuje na odločbi polipropilen in PVC II in navaja, da je bila ‚družba Eni‘ navedena v obeh navedenih odločbah, vendar pojem „družba Eni“ „v izpodbijani odločbi […] ni opredeljen“, saj Komisija, kadar označuje družbo Eni SpA „kot matično družbo drugih družb, […] uporablja pojem ‚družba Eni SpA‘“. V točki 301 izpodbijane sodbe pa je Splošno sodišče menilo, da „tudi če bi Komisija pri uporabi pojma ‚družba Eni‘ […] mislila na družbe, ki so del ‚podjetja‘ v smislu člena 81 ES, ki ga tvorijo pravne osebe pod nadzorom družbe Eni, [bi bilo] treba ugotoviti, da Komisija v [sporni] odločbi ni navedla nobenega obrazloženega in natančnega elementa v zvezi s tem“. Splošno sodišče meni, da je „Komisija v svojih vlogah pred [njim] samo navaja[la], da je družba Eni ‚v celoti‘ nadzorovala družbe, na katere se nanašata odločbi polipropilen in PVC II“. Splošno sodišče dodaja, da „[t]a trditev poleg tega, da ni podprta z nobenim dokazom, tudi ni bila navedena v [sporni] odločbi“.

27 V točki 302 pa je Splošno sodišče menilo, da „so [bile] v obravnavani zadevi spremembe v strukturi in nadzoru zadevnih družb še posebej zapletene“ in da je bila „odločba polipropilen […] naslovljena na družbo Anic [SpA], ne da bi se ime Eni pojavilo v navedeni odločbi“. „V odločbi PVC II je Komisija [po mnenju Splošnega sodišča] v točki 8 obrazložitve navedla, da je družba Anic [SpA] ‚postala‘ družba EniChem SpA, v točki 43 obrazložitve pa, da se je ta sprememba zgodila zaradi ‚različnih reorganizacij‘, brez natančnejšega pojasnila“. Splošno sodišče je poudarilo, da se „[p]oleg tega […] tudi tu ime Eni [SpA] v navedeni odločbi ne pojavlja“ in da bi v „tem smislu […] morala biti Komisija še posebej natančna in navesti vse potrebne obrazložene elemente za ugotovitev, da so bile družbe, na katere se nanaša [sporna] odločba, in družbe, na katere se nanašata odločbi polipropilen in PVC II, isto ‚podjetje‘“, česar pa Komisija naj ne bi storila.

28 Splošno sodišče je zato sprejelo tožbeni razlog v zvezi z neutemeljenostjo povečanja osnovnega zneska globe zaradi ponovne kršitve, člen 2(c) sporne odločbe razglasilo za ničen v delu, v katerem je bila z njim globa, naložena pritožnici, določena na 272,25 milijona EUR, in to globo določilo na 181,5 milijona EUR. V preostalem je tožbo zavrnilo in odločilo, da vsaka stranka nosi svoje stroške.

Predlogi strank

29 Družba Versalis Sodišču predlaga, naj:

— izpodbijano sodbo razveljavi v celoti ali v delu, v katerem je Splošno sodišče z njo zavrnilo njeno tožbo v zadevi T-59/07, in zato

— sporno odločbo razglasi za popolnoma ali delno nično;

— in/ali razglasi za nično ali vsaj zniža globo, ki ji je bila z navedeno odločbo naložena;

— podredno, izpodbijano sodbo razveljavi v celoti ali v delu, v katerem je Splošno sodišče z njo zavrnilo njeno tožbo v zadevi T-59/07, in zadevo vrne v razsojanje Splošnemu sodišču, da bi to vsebinsko odločilo ob upoštevanju usmeritev, ki jih bo podalo Sodišče;

— Komisiji naloži plačilo stroškov tega postopka in postopka v zadevi T-59/07 ter

— zavrne nasprotno pritožbo Komisije in Komisiji naloži plačilo stroškov.

30 Komisija Sodišču predlaga, naj:

— pritožbo zavrne;

— izpodbijano sodbo razveljavi v delu, v katerem je Splošno sodišče z njo sporno odločbo razglasilo za nično v delu, ki se nanaša na ugotovitev obteževalne okoliščine zaradi ponovne kršitve, in je bila zato globa znižana, in

— pritožnici naloži plačilo stroškov.

Pritožba

31 Družba Versalis v utemeljitev svojih predlogov navaja šest pritožbenih razlogov, ki se nanašajo na spremembo izpodbijane sodbe in na razglasitev ničnosti sporne odločbe.

32 Prvi pritožbeni razlog se nanaša na to, da naj bi Splošno sodišče napačno uporabilo pravo in napačno razlagalo drugo obvestilo s tem, da naj bi izključilo obstoj kršitve pravice do obrambe, ker naj bi obstajalo razhajanje med tem obvestilom in sporno odločbo. Drugi pritožbeni razlog se nanaša na napačno uporabo prava v zvezi s pripisom odgovornosti za zadevno kršitev družbi Versalis in na pomanjkljivo obrazložitev izpodbijane sodbe v zvezi s tem. Tretji pritožbeni razlog se v bistvu nanaša na kršitev prava Unije, izkrivljanje dokazov in na to, da Splošno sodišče naj ne bi opravilo popolnega sodnega nadzora. Četrti pritožbeni razlog se nanaša na napačen izračun glob in neupravičeno opredelitev kršitve kot „zelo resne“, na neobstoj obrazložitve in na nepopolno opravljen sodni nadzor. Peti pritožbeni razlog se v bistvu nanaša na napako pri presoji in pomanjkljivo obrazložitev v zvezi z napačno določitvijo množitelja in na to, da naj bi Komisija kršila načelo enakega obravnavanja. Šesti pritožbeni razlog se nanaša na to, da naj bi Splošno sodišče storilo kršitev in napačno uporabilo pravo Unije ter opustilo obrazložitev izpodbijane sodbe s tem, da je ugotovilo, da so nekatere priloge k tožbi nedopustne.

Prvi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava in očitno napačna razlaga drugega obvestila s tem, da je Splošno sodišče ugotovilo, da ni bila kršena pravica do obrambe, ker naj bi obstajalo razhajanje med tem obvestilom in sporno odločbo

Trditve strank

33 Družba Versalis trdi, da je Komisija v drugem obvestilu in že v prvem obvestilu menila, da je družba Versalis skupaj z družbo EniChem SpA (postala Syndial) solidarno odgovorna za skoraj celotno trajanje kršitve, medtem ko naj bi dejavnost v sektorjih BK in SBK opravljala šele po 1. januarju 2002. Nasprotno, v sporni odločbi naj bi Komisija izključila kakršno koli možnost neposrednega pripisa odgovornosti družbi Syndial in naj bi štela, da je odgovorna za celotno kršitev. Splošno sodišče naj bi zavrnilo tožbeni razlog v zvezi s tem razhajanjem tako, da je poudarilo, da je bila v drugem obvestilu odgovornost družbe ugotovljena le za omejeno obdobje in da je zato predpostavka družbe Versalis napačna. Komisija pa naj bi v točkah 415 in 416 drugega obvestila ugotovila, da je družba Syndial individualno sodelovala pri kršitvi od 20. maja 1996 do 20. oktobra 2002.

34 Družba Versalis meni, da je bila njena predpostavka dejansko pravilna, saj naj bi moralo Splošno sodišče sprejeti tožbeni razlog v zvezi s kršitvijo pravice do obrambe. Ne bi naj namreč imela priložnosti odgovoriti na pripis odgovornosti iz sporne odločbe. Razlikovati naj bi bilo namreč treba med solidarno odgovornostjo z drugo družbo ter individualno odgovornostjo ali solidarno odgovornostjo z eno drugo družbo, saj naj bi načeloma morale družbe, ki jim je naložena globa, ki jo je treba plačati solidarno, po enakih delih prispevati k plačilu te globe. Poleg tega naj bi pritožnica pred Komisija svojo obrambno strategijo izbrala ob upoštevanju tega, da je v drugem obvestilu predvidena solidarna odgovornost družbe Syndial za skoraj celotno kršitev. Družba Versalis naj bi se zato odločila, da se pri svoji obrambi osredotoči na dogodke med obdobjem, v katerem je sama upravljala zadevno dejavnost, to je od 1. januarja do 28. novembra 2002.

35 Komisija ugovarja, da je v točki 416 drugega obvestila v bistvu jasno izrazila, da je družba Versalis individualno odgovorna za zadevno kršitev za obdobje od 20. maja 1996 do 28. novembra 2002, družba Syndial pa za obdobje od 20. maja 1996 do 20. oktobra 2002. V točki 353 tega obvestila naj bi ugotovila tudi, da je mogoče šteti, da je družba Syndial solidarno odgovorna za kršitev družbe Versalis za obdobje od 1. januarja do 20. oktobra 2002. V navedenem obvestilu naj bi se torej pritožnici očitala individualna odgovornost za celotno trajanje kartela.

36 Komisija meni, da je težko verjetno, da se je družba Versalis odločila, da se ne bo ustrezno branila, zgolj zato, ker bi utegnila del sankcije, ki ustreza odgovornosti za obdobje od 1. januarja do 20. oktobra 2002, nositi solidarno z drugo družbo iz iste skupine. Družbi Versalis in Syndial naj bi se odločili, da bosta njuno obrambo uskladili tako, da se bosta osredotočili na različna obdobja, vsaka pa se bo v zvezi s preostalimi obdobji sklicevala na spis druge. Družba Versalis naj ne bi poskušala dokazati, da bi se lahko postopek končal drugače, če v drugem obvestilu ne bi bila izključena odgovornost družbe Syndial.

Presoja Sodišča

37 Glede ugotovitev Splošnega sodišča iz točk od 84 do 87 izpodbijane sodbe, v skladu s katerimi je bila, prvič, odgovornost družbe Syndial kot matične družbe družbe Versalis v drugem obvestilu ugotovljena le za omejeno obdobje od 1. januarja do 20. oktobra 2002 in ne za celotno trajanje kršitve, in drugič, tožbeni razlog družbe Versalis pred Splošnim sodiščem v zvezi z razhajanjem med tem obvestilom in sporno odločbo temelji na napačni predpostavki, je treba ugotoviti, da so te ugotovitve dejansko napačne.

38 Tako kot je namreč družba Versalis pravilno poudarila v pritožbi, je namreč v točki 416 drugega obvestila ugotovljeno, da je bila družba Syndial del podjetja, ki je storilo zadevno kršitev in so ga sestavljale družbe Eni SpA, Versalis in Syndial, od 20. maja 1996 do 20. oktobra 2002 in ne zgolj od 1. januarja do 20. oktobra 2002. Splošno sodišče torej svoje zavrnitve tožbenega razloga družbe Versalis v zvezi z razhajanjem med drugim obvestilom in sporno odločbo, ki naj v nasprotju s tem obvestilom ne bi bila naslovljena na družbo Syndial, ni moglo utemeljiti samo na preudarku, da je ta tožbeni razlog temeljil na „napačni" predpostavki.

39 Vseeno pa je treba ugotoviti, da Splošno sodišče ni storilo napake s tem, da je presodilo, da sporna odločba v tem kontekstu ni vsebovala napake, ki bi pomenila kršitev pravice družbe Versalis do obrambe.

40 Kot je namreč natančno razvidno iz točke 416 drugega obvestila, je Komisija ugotovila, da so družbe Eni SpA, Versalis in Syndial sestavljale eno samo podjetje v smislu člena 101 PDEU, vsekakor v obdobju od 20. maja 1996 do 20. oktobra 2002, to je med skoraj celotnim trajanjem kršitve. Družba Versalis zato ni mogla dvomiti tem, da se ji bo pripisala odgovornost za kakršna koli protikonkurenčna ravnanja tako opredeljenega podjetja in zato za kakršna koli protikonkurenčna ravnanja družbe Syndial. Če se je družba Versalis kljub temu odločila, da se ne bo izrekla o domnevnih protikonkurenčnih ravnanjih od 20. maja 1996 do 20. oktobra 2002, in se je v zvezi s tem oprla na obrambo družbe Syndial, ta odločitev izvira iz izbire tega podjetja, ki ne more pomeniti kršitve pravice do obrambe. Poleg tega se za dodatno pojasnitev ne zdi, da bi ta razdelitev nalog z namenom odgovora na očitke, ki jih je podala Komisija, škodila družbi Versalis.

41 To, da je Komisija v točki 353 drugega obvestila poudarila, da bi morali biti družbi Versalis in Syndial poleg tega solidarno odgovorni za kršitev za obdobje 1. januarja do 20. oktobra 2002, naj ne bi moglo omajati te ugotovitve. V navedeni točki 353 naj bi bilo namreč samo poudarjeno, da je, kot je jasno razvidno iz točk od 354 do 356 tega obvestila, tudi med tem obdobjem, v katerem je družbo Versalis zgolj posredno nadzorovala družba Eni SpA, obstajala neprekinjena gospodarska kontinuiteta glede podjetja v smislu člena 101 PDEU, ki so ga sestavljale družbe Eni SpA, Versalis in Syndial.

42 Poleg tega družba Versalis, čeprav trdi, da se predpostavka, po kateri bi bila za kršitev odgovorna zgolj solidarno z dvema drugima podjetjema, jasno razlikuje od predpostavke, po kateri bi bila solidarno odgovorna z zgolj eno drugo družbo, nikakor ne dokaže, kako bi lahko sporna odločba pripeljala do drugačnega rezultata, če bi med postopkom pred Komisijo vedela, da sporna odločba ni bila naslovljena na družbo Syndial, temveč zgolj na družbo Eni SpA in nanjo.

43 Iz tega je razvidno, da so argumenti, ki se nanašajo na kršitev pravice do obrambe zaradi razhajanja med drugim obvestilom in sporno odločbo, ker naj ta nazadnje ne bi bila naslovljena na družbo Syndial, navedeni v utemeljitev prvega pritožbenega razloga, pravno in dejansko neutemeljeni in da je treba iz tega razloga, s katerim je treba nadomestiti razlog, ki ga je uporabilo Splošno sodišče, ta pritožbeni razlog zavrniti.

Drugi pritožbeni razlog: napačna uporaba prava glede pripisa odgovornosti za zadevno kršitev družbi Versalis in pomanjkljiva obrazložitev zavrnitve trditev pritožnice v zvezi s tem

Trditve strank

44 Družba Versalis meni, da je Splošno sodišče kršilo temeljno načelo osebne odgovornosti s tem, da je zavrnilo tožbeni razlog v zvezi z napačnim pripisom odgovornosti za dogodke v obdobju od 20. maja 1996 do 1. januarja 2002. Družba Versalis namreč meni, da bi morala Komisija ugotoviti dve ločeni odgovornosti za to obdobje, in sicer odgovornost družbe Syndial in njeno odgovornost.

45 Družba Versalis glede tega trdi, da je Sodišče priznalo možnost odstopanja od načela osebne odgovornosti zgolj izjemoma in v natančno določenih pogojih, ki v obravnavanem primeru niso izpolnjeni. Družba Syndial naj pravno ali gospodarsko ne bi prenehala obstajati, dejavnost, povezana z BK in SBK, naj se ne bi prenesla z namenom izogibanja pravilom v zvezi z varstvom konkurence, družbi Versalis in Syndial pa naj ne bi bili podrejeni istemu javnemu organu. Pritožnica naj prav tako ne bi podala spontane izjave zato, da bi prevzela odgovornost za ravnanje družbe Syndial.

46 Poleg tega po mnenju družbe Versalis ne obstaja nobena nevarnost neobstoja odvračilnega učinka, če bi se odgovornost pripisala družbi Syndial namesto njej sami, saj ta družba še vedno opravlja gospodarske dejavnosti in lahko plača znesek sankcije. Oslabitev odvračilnega učinka pa naj bi v skladu s sodno prakso pomenila temeljno merilo za odstopanje od načela osebne odgovornosti. Glede tega se družba Versalis sklicuje zlasti na točko 144 sodbe z dne 29. marca 2011 v zadevi ThyssenKrupp Nirosta proti Komisiji (C-352/09 P, ZOdl., str. I-2359).

47 Vsekakor naj Splošno sodišče ne bi preučilo moči gospodarskih in organizacijskih povezav med družbama Versalis in Syndial ter naj bi zgolj ugotovilo, da sta bili ti družbi „neposredno ali posredno v lasti iste družbe, in sicer družbe [Eni SpA]“. Pravo naj bi torej uporabilo napačno. Prav tako naj ne bi dovolj obrazložilo zavrnitve trditev, ki so bile pred njim navedene v zvezi s tem.

48 Komisija ugovarja, da Splošno sodišče primerov odgovornosti prevzemne družbe ni omejila na položaje, v katerih je prenosna družba prenehala opravljati kakršno koli gospodarsko dejavnost. V skladu s sodno prakso naj bi bil zgolj obstoj „strukturne povezave“ med družbama, ki spadata v isto skupino, odločilen, in to načelo naj se ne bi omejevalo samo na položaje, v katerih so zadevna podjetja podrejena istemu javnemu organu.

49 Komisija meni, da ni upošteven argument družbe Versalis, ker je družba Syndial obstoječa in obratujoča družba, ne obstaja nevarnost neobstoja odvračilnega učinka, če bi se odgovornost pripisala družbi Syndial namesto pritožnici, saj naj sodna praksa ne bi omejevala možnosti sankcioniranja prevzemnega podjetja zgolj na primer, v katerem prenosna družba pravno ali gospodarsko preneha obstajati.

50 Glede gospodarskih in organizacijskih povezav med družbama Versalis in Syndial je Sodišče v sodbi z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi proti Komisiji (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123) ugotovilo, da obstajajo strukturne povezave, ki upravičujejo naložitev sankcije prevzemni družbi zgolj zato, ker je podjetje, vključeno v kartel, zadevne dejavnosti preneslo na drugo družbo, ki jo ima v 50-odstotni lasti. Očitno naj bi bilo torej, ker je v obravnavanem primeru prevzemnik v stoodstotni lasti, obstaja gospodarska kontinuiteta. Izpodbijana sodba naj bi bila glede tega dovolj obrazložena.

Presoja Sodišča

51 V skladu z ustaljeno sodno prakso se konkurenčno pravo Unije nanaša na dejavnosti podjetij, pojem podjetje pa zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in njihov način financiranja. Kadar tak subjekt krši pravila o konkurenci, mora v skladu z načelom osebne odgovornosti sam odgovarjati za to kršitev (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 11. decembra 2007 v zadevi ETI in drugi, C-280/06, ZOdl., str. I-10893, točki 38 in 39 ter navedena sodna praksa).

52 Sodišče je že razsodilo, da kadar dva subjekta sestavljata enoten gospodarski subjekt, dejstvo, da subjekt, ki je storil kršitev, še obstaja, samo po sebi ne preprečuje, da bi bil sankcioniran subjekt, h kateremu so bile prenesene njegove gospodarske dejavnosti. Tako izvajanje sankcije je zlasti

dopustno, kadar sta ta subjekta pod nadzorom iste osebe in sta glede na tesne vezi, ki ju povezujejo na gospodarskem in organizacijskem področju, uporabljala v glavnem iste gospodarske smernice (glej zgoraj navedeno sodbo ETI in drugi, točki 48 in 49 ter navedena sodna praksa).

53 V obravnavanem primeru je Komisija, kot je razvidno iz točk 368 in 369 sporne odločbe, ugotovila, da so družbe Eni SpA, Versalis in Syndial med trajanjem zadevne kršitve sestavljale eno samo podjetje. Poleg tega se je lahko Komisija, ker družba Eni SpA ves ta čas ni imela neposredno ali posredno v lasti zgolj celoten ali skoraj celoten kapital družbe Versalis, temveč tudi družbe Syndial, česar družba Versalis ne zanika, v skladu z ustaljeno sodno prakso oprla na domnevo, da je družba Eni SpA dejansko izvajala odločilen vpliv na svoji hčerinski družbi (glej v tem smislu sodbo z dne 3. maja 2012 v zadevi Legris Industries proti Komisiji, C-289/11 P, točke od 46 do 48 in navedena sodna praksa). Ta domneva v tej zadevi ni bila ovržena.

54 Glede na te dejavnike je treba ugotoviti, da je Komisija vsa kršitvena ravnanja družbe Syndial pravilno pripisala družbi Versalis, ne glede na to, da družba Syndial še vedno obstaja.

55 Te ugotovitve ni mogoče omajati z dejstvom, da je Sodišče v zgoraj navedeni sodbi ThyssenKrupp Nirosta proti Komisiji razsodilo, da se primer iz točke 52 te sodbe nanaša tudi na položaj, v katerem je subjekt, ki je storil kršitev, pravno ali gospodarsko prenehal obstajati, ker bi utegnila biti sankcija, naložena podjetju, ki ne opravlja več gospodarskih dejavnosti, brez odvračilnega učinka (glej zgoraj navedeno sodbo ThyssenKrupp Nirosta proti Komisiji, točka 144), saj iz te sodbe ni natančno razvidno, da je pripis odgovornosti za kršitev subjektu, ki ni storilec te kršitve, omejen zgolj na primere, v katerih naložitev sankcije družbi storilki kršitve ne bi imela odvračilnega učinka.

56 V zgoraj navedeni sodbi ETI in drugi, na katero se je Sodišče izrecno sklicevalo v točki 144 zgoraj navedene sodbe ThyssenKrupp Nirosta proti Komisiji, je namreč Sodišče razsodilo, da je Komisija upravičeno pripisala odgovornost za zadevno kršitev družbi, ki ni bila storilka kršitvenih ravnanj, v položaju, v katerem je subjekt, ki je bil storilec kršitve, še naprej obstajal kot gospodarski subjekt na drugih trgih (glej zgoraj navedeno sodbo ETI in drugi, točka 45). Sodišče je to presojo utemeljilo s tem, da so bile zadevne družbe med svojimi kršitvenimi ravnanji v lasti istega javnega subjekta (zgoraj navedena sodba ETI in drugi, točka 50).

57 Ugotoviti je treba tudi, da obseg zgoraj navedene sodbe ETI in drugi v nasprotju s trditvami družbe Versalis ni omejen na primere, v katerih so zadevni subjekti pod nadzorom javnega organa. Sodišče je namreč v točki 44 te sodbe pojasnilo, da ni upoštevna okoliščina, da se za prenos dejavnosti niso odločili posamezniki, ampak zakonodajalec zaradi privatizacije. Sodišče je torej ocenilo, da bi lahko obstajali dvomi o možnosti pripisa kršitve subjektu, ki je pravni naslednik, kvečjemu v primeru skupnega nadzora, ki ga opravlja javni organ, te dvome pa je nato Sodišče ovrglo. Nasprotno pa ne more obstajati noben dvom glede take možnosti pripisa odgovornosti, če ta nadzor, kot v obravnavanem primeru, opravlja družba zasebnega prava.

58 Glede na te dejavnike torej Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, da je ugotovilo, da bi lahko Komisija veljavno pripisala odgovornost za vsa zadevna kršitvena ravnanja družbi Versalis.

59 Glede neobstoja obrazložitve je Splošno sodišče v točkah od 120 do 131 izpodbijane sodbe pojasnilo, zakaj je menilo, da je tožbeni razlog, ki je bil podan na prvi stopnji in se nanaša na to, neutemeljen. Obrazložitev te sodbe ne dopušča nobenega dvoma glede preudarkov, s katerimi je Splošno sodišče utemeljilo svojo odločitev o tem, in zato Sodišču omogoča, da opravi nadzor. Iz tega je razvidno, da izpodbijana sodba glede tega nikakor ni neobrazložena.

60 Ker ni mogoče sprejeti nobene od trditev, navedenih v utemeljitev drugega pritožbenega razloga, je treba ta pritožbeni razlog zavrniti kot neutemeljen.

Tretji pritožbeni razlog: kršitev prava Unije, napačna uporaba tega prava, izkrivljanje dokazov in neizvedba popolnega sodnega nadzora s strani Splošnega sodišča

Trditve strank

61 Družba Versalis meni, da je Splošno sodišče napačno zavrnilo trditve v zvezi z domnevnimi protislovji med tremi izjavami, ki jih je družba Bayer podala prek svojega pravnega svetovalca K., in trditve, ki jih je sama podala glede izjave N., zaposlenega v družbi Dow. Splošno sodišče naj bi se glede tega v točkah 180 in 198 izpodbijane sodbe oprlo na načelo, po katerem so odgovori na vprašanja Komisije, podani v imenu podjetja kot takega, verodostojnejši od odgovora uslužbenca tega podjetja.

62 Vendar naj bi se te trditve vsakič nanašale na protislovja med izjavami, podanimi v imenu zadevnih podjetij. Kot naj bi bilo razvidno iz ustnih izjav med upravnim postopkom, naj bi N., ki naj bi bil neposredna priča glede zadevne kršitve in naj bi podal opis dejanskega stanja, ki se zelo razlikuje od obnov, ki jih je Komisija navedla v Sporni odločbi, svoje izjave podal v imenu družbe Dow in ne v svojem imenu. Splošno sodišče naj bi torej storilo napako, ker je uporabilo „načelo prednosti“ izjav samih zadevnih podjetij pred izjavami zaposlenih v teh podjetjih in naj bi zato zavrnilo razbremenilne dokaze, ki jih je predložila družba Versalis, o številnih okoliščinah, ki jih je treba upoštevati za presojo obstoja navedenega kartela.

63 Družba Versalis meni, da je treba te trditve ponovno preizkusiti, da bi se preverilo, ali so stiki med konkurenti, navedeni v sporni odločbi, dejansko pomenili kartel z namenom določanja cen in razdelitve trga ali pa je šlo zgolj za občasne kršitve ureditve Unije v zvezi s konkurenco, pri katerih je šlo kvečjemu za izmenjave občutljivih poslovnih podatkov. Družba Versalis opozarja, da so bile nekatere dejanske okoliščine, ki so jih navedli prosilci za prizanesljivost, že ovržene v sodbah Splošnega sodišča z dne 13. julija 2011 v zadevah Kaučuk proti Komisiji (T-44/07, ZOdl., str. II-4601), Unipetrol proti Komisiji (T-45/07, ZOdl., str. II-4629) in Trade-Stomil proti Komisiji (T-53/07, ZOdl., str. II-4657), izdanih na podlagi tožb, ki so jih vložile tri druge družbe naslovnice sporne odločbe, in sicer družbe Kaučuk, Unipetrol a.s. in Stomil, in so pripeljale do razglasitve popolne ničnosti te odločbe v delu, v katerem se je nanašala na te družbe.

64 Komisija trdi, da je bila zadevna kršitev ugotovljena na podlagi številnih dokazov, od katerih so se le nekateri izpodbijali pred Splošnim sodiščem. Splošno sodišče naj bi izjavi družbe Bayer pripisalo večjo dokazno vrednost od drugih izjav zato, ker naj bi to izjavo potrjevali drugi elementi iz spisa, ki jih družba Versalis ne izpodbija. Vsekakor naj z izjavami, na katere se družba Versalis sklicuje, ne bi bilo mogoče izpodbiti drugih izjav, na katerih temelji sporna odločba, in očitno naj bi bilo, da ta vprašanja spadajo v ugotavljanje dejanskega stanja. To pa naj ne bi bilo predmet nadzora Sodišča.

Presoja Sodišča

65 Družba Versalis s tretjim pritožbenim razlogom v bistvu trdi, da je Splošno sodišče storilo napako s tem, da je nekaterim izjavam, podanim v imenu družb Bayer in Dow, pripisala posebej veliko dokazno vrednost, medtem ko naj bi bile druge izjave istih podjetij, ki so bile prav tako podane v njihovem imenu, v protislovju s prvimi izjavami.

66 Iz ustaljene sodne prakse je razvidno, da je Splošno sodišče edino pristojno, prvič, za ugotavljanje dejanskega stanja, razen če bi vsebinska nepravilnost njegovih ugotovitev izhajala iz listin iz spisa, ki so mu bile predložene, in drugič, za presojo tega dejanskega stanja. Presoja dejanskega stanja razen v primeru izkrivljanja dokazov, ki so mu bili predloženi, torej ne pomeni pravnega vprašanja, ki bi bilo predmet nadzora Sodišča (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Legris Industries proti Komisiji, točka 51 in navedena sodna praksa).

67 V obravnavanem primeru družba Versalis svojih trditev ne utemeljuje z vsebinsko nepravilnostjo ugotovitev Splošnega sodišča, ki bi izhajala iz listin iz spisa.

68 Glede morebitnega izkrivljanja dokazov družba Versalis izhaja iz predpostavke, navedene v točki 35 pritožbe, da se njene trditve „nanašajo“ na tako izkrivljanje, ki naj bi ga Splošno sodišče storilo s tem, da naj bi izključilo pomembne razbremenilne dokaze, ki naj bi jih predložila v zvezi z okoliščinami, ki naj bi jih bilo treba upoštevati pri presojah v zvezi z obstojem zadevnega kartela.

69 Glede tega je treba ugotoviti, da je iz besedila točk 180 in 198 izpodbijane sodbe razvidno, da je navedena predpostavka, da Splošno sodišče v bistvu ni upoštevalo razbremenilnih dokazov, ki jih je predložila družba Versalis, ker naj bi nekaterim izjavam, podanim v imenu družb Bayer in Dow, pripisalo večjo dokazno vrednost, napačna. Splošno sodišče je v navedenih točkah 180 in 198 ugotovilo samo, da izjave zaposlenih v družbah Bayer in Dow ne morejo imeti „večje“ dokazne vrednosti kot izjave, ki sta jih podali ti družbi sami.

70 Poleg tega, kot je razvidno zlasti iz točk 180 in 197 izpodbijane sodbe, Splošno sodišče svoje presoje dejanskega stanja ni oprlo zgolj na nekatere izjave družb Bayer in Dow, temveč jo je oprlo tudi na izjave družbe Shell in na več listinskih dokazov.

71 Iz tega je razvidno, da družba Versalis dejansko graja samo presojo, ki jo je Splošno sodišče podalo o dejanskem stanju, dokazih in trditvah v zvezi z njimi, in tako Splošnemu sodišču očita, da njenega utemeljevanja, s katerim je želela dokazati neobstoj kršitve, ni štelo za zadostnega. Družba Versalis zato Sodišču predlaga, naj ponovno presoja dejansko stanje, ki ga je ugotovilo Splošno sodišče, in predložene dokaze, kar v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 66 te sodbe, ni predmet nadzora Sodišča.

72 Zato je treba trditve, ki jih je družba Versalis podala v utemeljitev tretjega pritožbenega razloga, in ta pritožbeni razlog zavrniti kot nedopustne.

Četrti pritožbeni razlog: kršitev prava Unije v delu, ki se nanaša na izračun glob in opredelitev kršitve kot „zelo resne“, neobstoj obrazložitve in nepopolna izvedba sodnega nadzora

Trditve strank

73 Prvič, družba Versalis trdi, da je Splošno sodišče v točki 225 izpodbijane sodbe napačno ugotovilo, da „je mogoče sporazume oziroma usklajena ravnanja, ki se tako kot v tem primeru nanašajo predvsem na določitev ciljnih cen oziroma razdelitev trga, le na podlagi njihove narave opredeliti kot ‚zelo resne‘ in ni potrebno, da Komisija dokaže dejanski vpliv takega ravnanja na trg“. Družba Versalis namreč meni, da je iz točke 1 A, prvi odstavek, Smernic in sodne prakse Splošnega sodišča razvidno, da mora Komisija pri presoji teže kršitve upoštevati njen konkretni učinek na trg, če je razvidno, da je ta učinek izmerljiv. Iz prvega obvestila, v katerem naj bi Komisija v nasprotju s pristopom, ki ga je uporabila v drugem obvestilu, opravila izčrpno analizo v zvezi s tem, in iz študij, priloženih tožbi, pa naj bi bilo razvidno, da je bil v obravnavani zadevi ta vpliv, ki je bil omejen, dejansko izmerljiv.

74 Poleg tega naj bi bilo iz sodne prakse Splošnega sodišča razvidno, da je kartele na področju cen mogoče šteti za samo „resne“ ali da ti lahko upravičujejo naložitev znižane globe, če so njihovi škodljivi učinki omejeni, kot naj bi bili v obravnavanem primeru.

75 Podredno, družba Versalis trdi, da bi morala Komisija navesti druge dejavnike, ki jih je upoštevala pri utemeljitvi povečanja izhodiščnega zneska globe nad najnižji mogoči znesek 20 milijonov EUR, določen za „zelo resne“ kršitve. Splošno sodišče naj bi torej storilo napako, ker ni poudarilo tega.

76 Drugič, družba Versalis meni, da Splošno sodišče ni odločalo „razumno in skladno“ o bistvenih dejavnikih, ki se upoštevajo pri presoji teže kršitve. Splošno sodišče naj bi namreč zgolj potrdilo, da zadostuje, da je Komisija glede tega ugotovila, da je očitano ravnanje „zelo resno“, in naj ne bi upoštevalo učinka kršitve na trg. Vsekakor naj bi pritožnica Splošnemu sodišču zagotovila podatke, da bi to opravilo konkretni preizkus, tako da naj bi to moralo opraviti tak preizkus, podati svojo presojo teh podatkov in na njihovi podlagi sprejeti ugotovitve, ki iz tega izhajajo glede predloga znižanja globe.

77 Tretjič, družba Versalis trdi, da je Splošno sodišče izkrivilo dejstva, ker naj ne bi pravilno upoštevalo pomembnih elementov spora. V točki 229 izpodbijane sodbe naj bi namreč menilo, da „nič ne omogoča sklepa, da je Komisija v [sporni] odločbi storila napako, ko je upoštevni trg leta 2001 ovrednotila na ‚najmanj‘ 550 milijonov EUR“. Kot naj bi bilo razvidno iz listin iz spisa na prvi stopnji, naj bi Komisija drastično znižala skupno vrednost zadevnega trga in naj bi zato napačno domnevala, da je kartel zajemal skoraj 90 % tega trga namesto 60 %, kot je navedla v drugem obvestilu.

78 V nasprotju s preudarki iz navedene točke 229, v skladu s katerimi „nič ne omogoča sklepa, da bi prenizka vrednost škodovala družbi [Versalis]“, naj bi tržni deleži podjetij, vpletenih v kršitev, spadali med dejavnike, ki bi lahko bili upoštevni za presojo teže kršitve. Poleg tega naj bi bilo vsekakor treba šteti, da je tržni delež, na katerega se nanaša domnevni kartel, še manjši od tistega, ki je bil izračunan v sporni odločbi, ker sta bili iz skupine članov tega kartela izključeni dve od podjetij, ki sta bili sprva vsebinsko vpleteni, in sicer družbi Kaučuk in Stomil.

79 Komisija ugovarja, da v skladu z ustaljeno sodno prakso karteli na področju cen spadajo med najresnejše kršitve konkurenčnega prava Unije. Zlasti iz sodb z dne 3. septembra 2009 v zadevi Prym in Prym Consumer proti Komisiji (C-534/07 P, ZOdl., str. I-7415, točka 75) in z dne 8. decembra 2011 v zadevi KME Germany in drugi proti Komisiji (C-272/09 P, ZOdl., str. I-12789, točka 34) ter Smernic naj bi bilo razvidno, da konkretni učinek takega kartela na trg ni odločilno merilo za določitev višine globe, temveč eden od dejavnikov, ki jih je mogoče upoštevati, če je izmerljiv. Dejstvo, da je Komisija v drugem obvestilu opustila analizo razvoja cen na zadevnih trgih, ki je bila vsebovana v prvem obvestilu, naj vseeno ne bi pomenilo, da zadevni kartel ni vplival na trg, kar je predpostavka, ki naj je pritožnica prav tako ne bi dokazala.

80 Vsekakor Komisija meni, da pomeni opredelitev posebnih učinkov na trg zgolj dodaten element, ki naj bi ji omogočal povišanje izhodiščnega zneska za izračun globe.

81 Nazadnje, Splošno sodišče naj upravičeno ne bi upoštevalo študij trga, ki jih je predložila družba Versalis, saj naj bi bilo mogoče šteti, da je zadevna kršitev zaradi svoje narave „zelo resna“, navedene študije pa naj bi temeljile na nepopolnih podatkih. Glede vrednosti zadevnega trga Komisija trdi, da Splošno sodišče nikakor ni izkrivljalo dejstev s tem, da ga je ovrednotilo na „vsaj“ 550 milijonov EUR leta 2001. Pri presoji teže kršitve se Komisija naj nikakor ne bi oprla na tržni delež, ki so ga nadzorovala sodelujoča podjetja.

Presoja Sodišča

82 Prvič, glede upoštevnosti učinkov zadevne kršitve je treba opozoriti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso težo kršitev prava Unije v zvezi s konkurenco ugotoviti glede na številne elemente, ne da bi obstajal zavezujoč in izčrpen seznam meril, ki jih je treba upoštevati (glej zlasti sodbo z dne 19. decembra 2012 v zadevi Bavaria proti Komisiji, C-445/11 P, točka 59 in navedena sodna praksa). Natančneje, konkretni učinek kršitve na trg ni odločilno merilo za določitev višine glob (glej zgoraj navedeno sodbo KME Germany in drugi proti Komisiji, točka 34, in sodbo z dne 8. decembra 2011 v zadevi KME Germany in drugi proti Komisiji, C-389/10 P, ZOdl., str. I-13125, točka 44).

83 Poleg tega je horizontalne omejevalne sporazume glede cen ali razdelitev trgov mogoče opredeliti kot zelo resne kršitve že na podlagi njihove narave, ne da bi bilo treba Komisiji dokazati dejanski vpliv kršitve na trg (glej zlasti sklep z dne 13. decembra 2012 v zadevi Transcatab proti Komisiji, C-654/11 P, točka 42). V tem primeru je dejanski vpliv kršitve le eden od dejavnikov, ki lahko, če ga je mogoče izmeriti, Komisiji omogoči, da izhodiščno globo poveča nad določenih 20 milijonov EUR (zgoraj navedena sodba Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 75).

84 Zato bi Splošno sodišče, če bi upoštevalo konkretni vpliv zadevne kršitve na trg, če bi bil ta vpliv dejansko izmerljiv, to storilo za dodatno pojasnitev. Poleg tega upoštevanje konkretnega vpliva, ker je navedena kršitev sama po sebi zelo resna, ne bi moglo povzročiti zvišanja globe. Argument, ki ga je tako navedla družba Versalis, je torej brezpredmeten (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Prym in Prym Consumer proti Komisiji, točka 75, ter sklep v zadevi Transcatab proti Komisiji, točki 43 in 44).

85 Drugič, glede trditve, da Splošno sodišče ni odločalo „razumno in skladno“ o bistvenih dejavnikih, ki se upoštevajo pri presoji teže kršitve, ker naj ne bi opravilo preizkusa podatkov, ki jih je predložila družba Versalis, podalo svojo presojo teh podatkov in na njihovi podlagi sprejelo ugotovitve, ki iz tega izhajajo glede predloga znižanja globe, je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče v točkah od 219 do 233 izpodbijane sodbe natančno navedlo dejavnike, ki jih je upoštevalo pri presoji teže kršitve. Ta trditev je zato neutemeljena. Zgolj to, da je Splošno sodišče glede tega pri izvajanju neomejene sodne pristojnosti potrdilo več elementov presoje Komisije v sporni odločbi, ne more omajati te ugotovitve (glej v tem smislu sodbo z dne 22. novembra 2012 v zadevi E.ON Energie proti Komisiji, C-89/11 P, točka 133).

86 Tretjič, ni mogoče sprejeti trditev, v skladu s katerimi je Splošno sodišče izkrivilo dejstva, ker je ugotovilo, da nič ne omogoča sklepa, da je Komisija storila napako, ko je upoštevni trg ovrednotila na „‚najmanj‘ 550 milijonov EUR leta 2001“.

87 Glede tega je treba pojasniti, da družba Versalis ne more dokazati niti tega, da ugotovitev Splošnega sodišča iz točke 229 izpodbijane sodbe, v skladu s katero „nič ne omogoča sklepa, da bi prenizka vrednost [pri ovrednotenju zadevnega trga] škodovala družbi [Versalis]“, ni pravilna, niti tega, da ta ugotovitev pomeni izkrivljanje dejstev.

88 Družba Versalis namreč v točki 64 pritožbe sama potrjuje, da so tržni deleži, ki jih imajo podjetja, vpletena v kršitev, med dejavniki, ki so „potencialno“ upoštevni za presojo teže kršitve. Vendar se Komisija z določitvijo različnih izhodiščnih zneskov globe za vsako podjetje, vpleteno v zadevno kršitev, v točkah 66 in 467 obrazložitve izpodbijane odločbe ni oprla na tržne deleže teh podjetij, temveč na zneske njihove prodaje BK in SBK. Trditve družbe Versalis, da je Komisija svoje ovrednotenje zadevnega trga iz sporne odločbe popravila glede na tisto, ki je bilo navedeno v drugem obvestilu, so zato brezpredmetne.

89 Ker zato nobena od trditev, navedenih v utemeljitev četrtega pritožbenega razloga ni utemeljena, je treba ta pritožbeni razlog zavrniti.

Peti pritožbeni razlog: zavrnitev dvanajstega tožbenega razloga pred Splošnim sodiščem naj bi bila v nasprotju s pravom Unije

Prvi del petega pritožbenega razloga: napaka pri presoji ter pomanjkljiva in protislovna obrazložitev zadostnosti obrazložitve Komisije glede določitve množitelja

– Trditve strank

90 Družba Versalis Splošnemu sodišču očita, da ni primerno upoštevalo tega, da Komisija ni navedla vseh dejavnikov, na podlagi katerih je lahko določila množitelj 2 za družbe pod nadzorom družbe Eni SpA, in da je glede tega podala pomanjkljivo in protislovno obrazložitev.

91 Splošno sodišče naj bi menilo, da se odvračilni množitelj „presoja glede na več dejavnikov, in ne samo glede na poseben položaj zadevnega podjetja“, kot naj bi Sodišče razsodilo že v točkah 23 in 24 sodbe z dne 29. junija 2006 v zadevi Showa Denko proti Komisiji (C-289/04 P, ZOdl., str. I-5859). Vendar naj bi Splošno sodišče ravnalo protislovno, ker je ocenilo, da sta skupni promet in relativna velikost podjetij, ki ju je upoštevala Komisija, zadostna in da „[i]z izpodbijane odločbe […] ne izhaja, da je Komisija […] izrecno upoštevala kakšne druge dejavnike“, čeprav naj bi hkrati v točkah 249 in 250 izpodbijane sodbe ugotovilo, da generični izraz „okoliščine zadeve“, uporabljen v besedilu sporne odločbe, ni mogel ustvariti pomote glede obstoja drugih elementov, ki naj bi jih Komisija upoštevala.

92 Družba Versalis trdi, da če je Splošno sodišče v točki 250 izpodbijane sodbe ugotovilo, da „se lahko izraz ‚okoliščine zadeve‘ razume tako, da […] zajema skupni promet in sorazmerno velikost zadevnih podjetij“, te presoje ni pravnozadostno obrazložilo. Glede tega naj ne bi bilo upoštevno dejstvo, da je Komisija to okoliščino potrdila na obravnavi.

93 Komisija meni, da je razlogovanje Splošnega sodišča v točki 250 izpodbijane sodbe jasno in neoporečno. Iz nobenega elementa sporne odločbe naj ne bi bilo razvidno, da je Komisija upoštevala druge elemente od skupnega prometa in relativne velikosti zadevnih podjetij.

– Presoja Sodišča

94 Prvič, glede sklicevanja na zgoraj navedeno sodbo Showa Denko proti Komisiji je treba ugotoviti, da družba Versalis to sodbo napačno razlaga. Sodišče se je namreč s tem, da je v točki 23 navedene sodbe ugotovilo, da je treba odvračilni množitelj presojati ob upoštevanju velikega števila vidikov in ne samo posebnega položaja zadevnega podjetja, sklicevalo na točke od 53 do 55 sklepnih predlogov, ki jih je v tej zadevi predstavil generalni pravobranilec Geelhoed, ki je v bistvu poudaril, da množitelj ni nujno namenjen le „splošnemu odvračanju“ v smislu ukrepa za odvračanje podjetij na splošno od zadevne kršitve, temveč je lahko namenjen tudi „posebnemu odvračanju“, torej odvračanju posamične tožene stranke od ponovne kršitve v prihodnosti. Sodišče je tako v tej sodbi le potrdilo, da Komisiji njene presoje ni treba omejiti na dejavnike, ki se nanašajo zgolj na posebni položaj zadevnega podjetja.

95 Vendar Sodišče ni razsodilo, da mora Komisija ali, odvisno od primera, Splošno sodišče pri določitvi množitelja z odvračilnim namenom vsekakor upoštevati druge dejavnike od skupnega prometa in relativne velikosti zadevnih podjetij.

96 Drugič, v teh okoliščinah je treba ugotoviti, da sta merili, ki ju je Komisija upoštevala pri določitvi množitelja z odvračilnim namenom, in sicer relativna velikost zadevnih podjetij in njihov skupni promet, jasno razvidni iz točk 474 in 475 obrazložitve sporne odločbe. Kot je Splošno sodišče pravilno razsodilo v točki 250 izpodbijane sodbe, te ugotovitve ne more omajati to, da se je Komisija sklicevala

tudi na „okoliščine zadeve“, saj iz sporne odločbe ni razvidno, da bi se Komisija izrecno sklicevala na druge elemente od že navedenih, zato je treba izraz „okoliščine zadeve“ razlagati tako, da se nanaša prav na skupni promet in relativno velikost zadevnih podjetij.

97 Glede obrazložitve v zvezi z merili, uporabljenimi za določitev množitelja z odvračilnim namenom, je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče svojo presojo glede tega podrobno obrazložilo v točkah od 242 do 250 izpodbijane sodbe. V tej obrazložitvi ni nobenega protislovja in iz nje je v skladu z ustaljeno sodno prakso jasno in nedvoumno razvidno razlogovanje Splošnega sodišča, tako da se je družba Versalis lahko seznanila z utemeljitvami odločbe in Sodišče lahko opravi sodni nadzor (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 2. aprila 2009 v zadevi France Télécom proti Komisiji, C-202/07 P, ZOdl., str. I-2369, točka 29 in navedena sodna praksa).

98 Prvi del petega pritožbenega razloga je zato neutemeljen.

Drugi del petega tožbenega razloga: napaka pri presoji ter pomanjkljiva in protislovna obrazložitev glede tega, da naj bi Komisija kršila načelo enakega obravnavanja

– Trditve strank

99 Družba Versalis trdi, da ker je Komisija izbrala uporabo aritmetične metode za izračun globe, jo zavezujejo pravila te metode, razen v primeru izrecne utemeljitve v zvezi z vsemi člani kartela. Splošno sodišče naj bi v sodbi z dne 29. aprila 2004 v združenih zadevah Tokai Carbon in drugi proti Komisiji (T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, Recueil, str. II-1181) priznalo, da je podana kršitev načela enakega obravnavanja, če je bil za prvo podjetje določen množitelj 1,25, za drugo pa množitelj 2,5, medtem ko je bil promet prvega zgolj dvakratnik prometa drugega. Ta sodba naj bi jasno dokazovala obstoj neposredne povezave med povečanjem prometa in povečanjem množitelja. Splošno sodišče pa naj bi v izpodbijani sodbi odstopalo od teh načel.

100 Pritožnica trdi, da bi moralo Splošno sodišče glede na promet podjetij, vpletenih v zadevno kršitev, za zagotovitev spoštovanja načel enakega obravnavanja in sorazmernosti in za sočasno preprečitev uporabe množitelja, višjega od 3, za družbo Bayer uporabiti množitelj 1,25 in ne 1,5 ter zato nižji množitelj kot za vsa zadevna podjetja, in sicer 1,33 za družbo Dow, približno 1,66 za družbo EniChem in 3 za družbo Shell. Trditev Splošnega sodišča v točki 251 izpodbijane sodbe, da „iz [sporne] odločbe izhaja, da je bil množitelj za družbo EniChem izračunan na podlagi množitelja za družbo Dow, in ne na podlagi množitelja za družbo Shell“, naj bi bila brezpredmetna, saj naj bi se načelo enakega obravnavanja uporabljalo za vse člane istega omejevalnega sporazuma.

101 Komisija meni, da pritožnica ne dokazuje nobene napačne uporabe prava, temveč prej predlaga nadomestno metodo za izračun, po kateri bi se zanjo uporabil nižji množitelj. V delu, v katerem se ta predlog nanaša tudi na globe, naložene drugim podjetjem, naj bi bil nedopusten. Poleg tega se Komisija sklicuje na sodbo z dne 16. novembra 2000 v zadevi Mo och Domsjö proti Komisiji (C-283/98 P, Recueil, str. I-9855, točka 47), v skladu s katero naj ji z izključno uporabo aritmetičnih formul ne bi bilo mogoče odvzeti proste presoje. Izbira, da se ne uporabijo množitelji, višji od 3, s katero naj bi očitno soglašala družba Versalis, naj bi povzročila upadanje vrednosti množiteljev, od katerega bi imela sicer pritožnica veliko korist.

– Presoja Sodišča

102 V skladu z ustaljeno sodno prakso cilj množitelja, ki je namenjen odvračilnemu učinku in temu, da se v teh okoliščinah upoštevajo velikost in skupni viri zadevnega podjetja, temelji na želenem vplivu na navedeno podjetje, saj sankcija ne sme biti zanemarljiva zlasti glede na finančno zmogljivost tega

podjetja (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 17. junija 2010 v zadevi Lafarge proti Komisiji, C-413/08 P, ZOdl., str. I-5361, točka 104, ter sklep z dne 7. februarja 2012 v zadevi Total in Elf Aquitaine proti Komisiji, C-421/11 P, točka 82).

103 Prav tako se Splošno sodišče v okviru svoje neomejene pristojnosti v skladu z ustaljeno sodno prakso ne bi smelo z izključno in mehanično uporabo aritmetične metode za izračun, ki temelji zgolj na prometu zadevnega podjetja, odreči prosti presoji glede določitve višine glob (glej v tem smislu zlasti zgoraj navedeno sodbo Mo och Domsjö proti Komisiji, točka 47). Določitev ustreznega zneska globe kljub temu ni nujno le rezultat preprostega aritmetičnega izračuna na podlagi prometa (glej v tem smislu sodbi z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi proti Komisiji, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 121, in z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 243).

104 Za izračun glob, ki se naložijo podjetjem, ki so sodelovala pri kršitvi, različno obravnavanje zadevnih podjetij torej izhaja iz izvajanja pooblastil, ki jih ima Komisija na podlagi te določbe. V okviru svojega polja proste presoje mora namreč Komisija individualizirati sankcijo glede na ravnanja in značilnosti teh podjetij, da lahko v vsakem primeru zagotovi polno učinkovitost pravil Unije o konkurenci (sodba z dne 12. novembra 2009 v zadevi SGL Carbon proti Komisiji, C-564/08 P, točka 43 in navedena sodna praksa).

105 Komisija mora namreč na podlagi sodne prakse iz točke 102 te sodbe predvsem zagotavljati, da sankcija ne postane „zanemarljiva“ glede na zlasti finančno zmogljivost zadevnih podjetij, kar pa vseeno ne pomeni, da je treba podjetju, ki ima posebej velik promet v primerjavi z drugimi člani omejevalnega sporazuma, naložiti globo, ki je povečana zgolj glede na razmerje med njegovim prometom in prometom vseh drugih podjetij, udeleženih pri zadevnem omejevalnem sporazumu. Če bi bilo namreč tako, bi sicer lahko imele globe, naložene največjim podjetjem v omejevalnem sporazumu in povečane po taki aritmetični metodi, dovolj odvračilni učinek, vendar bi utegnile biti nesorazmerne glede na težo konkretno storjene kršitve, zlasti če bi, kot v obravnavanem primeru, obstajala znatna razlika med prometom zadevnih podjetij.

106 Glede na navedeno Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da je v bistvu potrdilo pristop Komisije, ki je določila množitelj z odvračilnim namenom 2 za družbo Versalis in 3 za družbo Shell, saj se s tem pristopom niso uporabili nesorazmerni množitelji z odvračilnim namenom za največja podjetja, za katera bi se lahko teoretično zgolj na podlagi matematičnega razmerja med njihovim prometom in prometom manjših podjetij uporabili znatno višji množitelji z odvračilnim namenom.

107 Čeprav družba Versalis glede tega trdi, ker je Komisija izbrala uporabo aritmetične metode za izračun globe, naj bi jo zavezovala pravila te metode, je treba ugotoviti, da v obravnavanem primeru Komisija ni izbrala take metode. To dejstvo, ki ga je poleg tega Komisija potrdila na obravnavi, je v bistvu razvidno iz sporne odločbe, v kateri je Komisija v točki 474 njene obrazložitve izrecno poudarila, da obstajajo znatne razlike med prometom zadevnih podjetij.

108 Glede zatrjevane pomanjkljivosti obrazložitve, ki jo je podalo Splošno sodišče, je treba ugotoviti, da je to v točki 251 izpodbijane sodbe navedlo vsa upoštevna merila za določitev množitelja z odvračilnim namenom. Čeprav Splošno sodišče glede zatrjevanega neenakega obravnavanja družb Versalis in Shell ugotavlja le, da „je bil množitelj za družbo EniChem izračunan na podlagi množitelja za družbo Dow, in ne na podlagi množitelja za družbo Shell“, je ta ugotovitev sama po sebi sicer zelo jedrnata, vendar jo je treba razlagati v povezavi s pojasnilom Splošnega sodišča v isti točki, da lahko Komisija „globo določi po prostem preudarku in […] ni dolžna uporabiti natančne matematične formule“.

109 Glede na zadnjenavedene ugotovitve Splošnega sodišča družbe Versalis ni bilo mogoče zapeljati v zmoto glede bistvenih preudarkov, na podlagi katerih je Splošno sodišče v bistvu potrdilo presojo odvračilnega dejavnika, ki jo je opravila Komisija, saj so se ti preudarki, kot je razvidno iz točk od 102 do 106 te sodbe, izkazali za pravilne. Zato ni mogoče ugotoviti pomanjkljive obrazložitve izpodbijane sodbe v zvezi s tem.

110 Zato je treba ugotoviti, da je drugi del petega pritožbenega razloga neutemeljen, in ta pritožbeni razlog v celoti zavrniti.

Šesti pritožbeni razlog: Splošno sodišče naj bi storilo kršitev, napačno uporabilo pravo Unije in izpodbijano sodbo pomanjkljivo obrazložilo s tem, da je ugotovilo, da so nekatere priloge k začetni vlogi nedopustne

Trditve strank

111 Družba Versalis v bistvu meni, da zavrženje njenega argumenta, ki se nanaša na oddelek 4.3 sporne odločbe, naslovljen „Sestanki kartela“, kot nedopustnega temelji na tem, da naj bi Splošno sodišče formalistično primerjalo naslove delov te odločbe in naslove delov „oddelka E“ tožbe na prvi stopnji. V točkah od 54 do 56 te tožbe naj bi bila navedena in povzeta vsebina prilog k tej tožbi in argument, ki je bil tako predložen, naj bi bil dovolj jasno razviden iz besedila same tožbe.

112 Poleg tega naj te priloge, katerih posamezni deli naj bi bili omenjeni v točkah 61, 62, 64, 94 in 121 te tožbe, ne bi vsebovale nobenega pravnega argumenta. Splošno sodišče naj bi torej napačno razsodilo, da elementi v teh prilogah „ne izpolnjuje[jo] zahtev iz člena 21 Statuta Sodišča […] in člena 44(1)(c) Poslovnika [Splošnega sodišča]“ in da „Splošno sodišče ni dolžno v prilogah iskati ter prepoznavati razlogov in trditev“. Vsekakor naj bi bila sodba glede tega pomanjkljivo obrazložena.

113 Neupoštevni naj bi bili torej tudi preudarki v točki 169 izpodbijane sodbe, v skladu s katerimi družba Versalis ne more odpraviti pomanjkljivosti tožbe „z navedbo nekaterih dejanskih in pravnih podatkov […] ter s sklicevanjem na priloge […] ali s predložitvijo novih prilog k repliki“. Toda zato, ker je Splošno sodišče ugotovilo, da so te priloge nedopustne, naj družba Versalis ne bi mogla v svojo korist uveljavljati pomembnih razbremenilnih elementov.

114 Komisija meni, da je izpodbijana sodba glede zavrnitve zadevnih prilog skladna s sodno prakso Splošnega sodišča in Sodišča. Splošno sodišče naj bi skrbno preučilo vse argumente, ki so bili morda samo na kratko in sumarično izraženi v tožbi. Pravilno pa naj bi zavrnilo splošno sklicevanje na priloge iz točk od 54 do 56 tožbe in prepozni poskus pritožnice, da bi odpravila pomanjkljivosti tožbe.

Presoja Sodišča

115 Najprej je treba opozoriti, kot je to storilo Splošno sodišče v točki 161 izpodbijane sodbe, da morata biti na podlagi člena 21 Statuta Sodišča in člena 44(1)(c) Poslovnika Splošnega sodišča v vsaki tožbi navedena predmet spora in kratek povzetek tožbenih razlogov. Za dopustnost tožbe je nujno, da iz besedila tožbe izhajajo oziroma so vsaj povzeti bistveni dejanski in pravni elementi, na katerih tožba temelji. Čeprav je besedilo tožbe glede posebnih vprašanj lahko podprto in dopolnjeno s sklicevanjem na odlomke iz dokumentov, ki so ji priloženi, pa splošno sklicevanje na druga pisanja ne more nadomestiti pomanjkanja bistvenih elementov pravne utemeljitve, ki morajo biti na podlagi zgoraj navedenih določb zajeti v tožbi. Podobne zahteve veljajo, kot je Splošno sodišče poudarilo v točki 162 navedene sodbe, če se argument navaja v utemeljitev tožbenega razloga.

116 Nato je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče ob upoštevanju pravila, ki je bilo tako navedeno, kot nedopusten zavrglo argument v zvezi z oddelkom 4.3 sporne odločbe, naslovljenim „Sestanki kartela“. Splošno sodišče naj bi namreč ugotovilo, da je ta argument z vidika prava in dejanskega stanja popolnoma pojasnjen le v nekaterih prilogah k tožbi.

117 Glede tega je treba najprej ugotoviti, da družba Versalis s šestim pritožbenim razlogom nasprotuje, kot je razvidno iz njegovega naslova in točke 98 pritožbe, „ugotovitvi nedopustnosti nekaterih prilog k začetni vlogi“. Splošno sodišče pa naj bi ugotovilo, da niso nedopustne zadevne priloge, kot trdi pritožnica, temveč argument, ki naj bi bil poleg več drugih elementov naveden zgolj v teh prilogah. Glede tega torej družba Versalis napačno razlaga izpodbijano sodbo.

118 To, da družba Versalis tako razlaga zadevni del izpodbijane sodbe, potrjujejo potencialno zavajajoče trditve iz točke 94 pritožbe, v skladu s katerimi to, da je Splošno sodišče zavrglo zadevni argument, temelji na „formalistični“ primerjavi naslova delov sporne odločbe in naslovov delov, ki sestavljajo zadevni oddelek njene tožbe na prvi stopnji. Splošno sodišče namreč tega argumenta ni zavrglo zato, ker ne bi bil pravilno naslovljen, temveč zato, ker ni bil povzet v sami tožbi. To, da poleg tega v tožbi na prvi stopnji ni bilo formulacije, ki bi ustrezala zadevnemu argumentu, je Splošno sodišče v točki 167 izpodbijane sodbe poudarilo le za dodatno pojasnitev.

119 Nazadnje, glede točk od 54 do 56 tožbe na prvi stopnji, povzetih v točki 165 izpodbijane sodbe, in iz komentarjev v zvezi njimi, v katerih naj bi bila po mnenju družbe Versalis navedena in povzeta vsebina zadevnih prilog, je treba ugotoviti, da iz vsebine teh točk in komentarjev ni mogoče razbrati nobenega posebnega pravnega ali dejanskega argumenta. Ugotovitev Splošnega sodišča, da bistveni pravni in dejanski elementi, ki se nanašajo na oddelek 4.3 sporne odločbe, niso povzeti v tožbi, je zato utemeljena.

120 Iz tega je razvidno, da Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava pri ugotovitvi v točki 170 izpodbijane sodbe o nedopustnosti argumenta družbe Versalis, ki se nanaša na točko 4.3 sporne odločbe. Šesti pritožbeni razlog je treba zato zavrniti.

121 Ker nobeden od razlogov, navedenih v utemeljitev pritožbe družbe Versalis, ni utemeljen, je treba to pritožbo v celoti zavrniti.

Nasprotna pritožba

Ugovor ustavitve postopka

122 Družba Versalis je na obravnavi vložila ugovor ustavitve postopka zoper nasprotno pritožbo Komisije, ker naj ta ne bi več imela pravnega interesa. Komisija naj bi namreč po izreku izpodbijane sodbe pritožnico seznanila s tem, da namerava ponovno uvesti preiskavo v delu, v katerem se je nanašala na ponovno kršitev družbe Versalis, da bi sprejela novo obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

123 Ta ugovor ni utemeljen.

124 Glede tega je treba najprej opozoriti, da izguba pravnega interesa med postopkom načeloma ne vpliva na dopustnost, vendar lahko zaradi nje sodišče postopek ustavi (glej v tem smislu sklep z dne 5. marca 2009 v zadevi Komisija proti Provincia di Imperia, C-183/08 P, točka 31).

125 Kot je v obravnavanem primeru Komisija pravilno trdila na obravnavi, je vendar ohranila pravni interes, saj bi denarna kazen, ki je bila družbi Versalis naložena s sporno odločbo, povečana za obresti od dne njenega sprejetja, dalje obstajala, če bi Sodišče sprejelo nasprotno pritožbo Komisije, česar pa ne bi storilo, če bi Komisija sprejela novo odločbo. V podobnih okoliščinah je tako Sodišče že

razsodilo, da to, da Komisija pripravi osnutek uredbe za uskladitev z odločbo Splošnega sodišča ne pomeni, da je Komisija izgubila kakršen koli interes za vložitev pritožbe (glej v tem smislu sodbo z dne 8. januarja 2002 v zadevi Francija proti Monsanto in Komisiji, C-248/99 P, Recueil, str. I-1, točka 31).

126 V teh okoliščinah ni mogoče sprejeti ugovora družbe Versalis.

Edini pritožbeni razlog

Trditve strank

127 Komisija v utemeljitev nasprotne pritožbe navaja en sam pritožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev člena 296 PDEU v povezavi s členom 101 PDEU, na kršitev postopka, ki škodi interesom Komisije, in na kršitev načela kontradiktornosti. V izpodbijani sodbi naj bi bilo napačno ugotovljeno, da v sporni odločbi ni navedenih dovolj dokazov za obteževalno okoliščino ponovne kršitve družb Eni SpA in Versalis.

128 Komisija opozarja, da je v točki 430 drugega obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah napovedala, da namerava kot obteževalno okoliščino upoštevati že ugotovljene prejšnje kršitve, in da je izrecno navedla sodelovanje skupine „ENI“ pri kršitvah, ugotovljenih v odločbah polipropilen in PVC II. Družba Versalis naj se v zvezi s tem v postopku pred Komisijo ne bi izrekla. Družba Versalis naj bi v tožbi na prvi stopnji prvič trdila, da po eni strani storilec prejšnjih kršitev in oseba, ki je vpletena v to kršitev, nista ista oseba, saj naj se sektorji zadevne dejavnosti ne bi nanašali na različne proizvode in trge ter naj bi bili preneseni že pred sprejetjem navedenih odločb, in da je po drugi strani podjetje iz skupine, ki je vpleteno v prejšnje zadeve s področja konkurence, družba EniChem SpA.

129 Vendar naj družba Versalis nikoli ne bi trdila, da družb, ki sta bili sankcionirani v odločbah polipropilen in PVC II, ni upravljala „skupina ENI“. Komisija meni, da bi v teh odločbah lahko, če bi želela, naložila globo isti matični družbi, to je družbi Eni SpA, ki je imela popoln nadzor nad družbama EniChem SpA in Anic SpA, naslovnicama navedenih odločb. Splošno sodišče naj bi v sodbi z dne 30. septembra 2003 v zadevi Michelin proti Komisiji (T-203/01, Recueil, str. II-4071) potrdilo, da lahko Komisija v takih okoliščinah upravičeno ugotovi, da je bila istovrstna kršitev istega podjetja že ugotovljena.

130 Splošno sodišče naj ne bi naslovilo pisnih vprašanj na stranke glede ponovne kršitve in naj ne bi zahtevalo pojasnil o dejanskem stanju na obravnavi. Z izpodbijano sodbo naj bi se tako popolnoma nepričakovano razglasila delna ničnost sporne odločbe na podlagi domnevne pomanjkljive obrazložitve. Z izpodbijano sodbo naj bi bil zato kršen člen 296 PDEU v povezavi s členom 101 PDEU. Splošno sodišče naj bi napačno določilo predmet in obseg obveznosti obrazložitve. Komisija poleg tega meni, da pristop Splošnega sodišča vsebuje resno kršitev načela kontradiktornosti in zato kršitev postopka, ki škodi njenim interesom.

131 Komisija poudarja, da je treba obrazložitev akta presojati zlasti glede na njegovo sobesedilo. Sodišče naj bi tako v točki 66 sodbe z dne 22. junija 2004 v zadevi Portugalska proti Komisiji (C-42/01, ZOdl., str. I-6079) razsodilo, da zadostuje, da odločba, ki je bila sprejeta v okoliščinah, ki so naslovniku dobro poznane, vsebuje skrajšano obrazložitev. Poleg tega Komisija meni, da bi ji moralo Splošno sodišče omogočiti, da pojasni in natančno izrazi obrazložitev, kot naj bi storilo v zadevi, v kateri je bila izdana sodba Splošnega sodišča z dne 13. decembra 2012, Versalis in Eni proti Komisiji (T-103/08).

132 Komisija meni, da točke od 366 do 373 obrazložitve sporne odločbe jasno dokazujejo obstoj kontinuitete med podjetjem, na katero je naslovljena odločba PVC II, in podjetjem, ki je vpleteno v zadevno kršitev v tej zadevi. Zato predlaga razveljavitev izpodbijane sodbe v delu, v katerem je Splošno sodišče z njo sporno odločbo razglasilo za delno nično glede ugotovitve ponovne kršitve tako

v zvezi z odločbo polipropilen kot v zvezi z odločbo PVC II, vsekakor pa v delu, v katerem je Splošno sodišče to odločbo razglasilo za nično glede ugotovitve položaja ponovne kršitve v zvezi z odločbo PVC II.

133 Družba Versalis ugovarja, prvič, da so argumenti Komisije, ki se nanašajo zlasti na zadevo, v kateri je bila izdana zgoraj navedena sodba Versalis in Eni proti Komisiji, povsem povezani z dejanskim stanjem. Ti argumenti naj ne bi bili navedeni niti v sporni odločbi niti v dokumentih, ki jih je Komisija predložila pred Splošnim sodiščem, in naj bi bili zato nedopustni.

134 Drugič, pritožnica poudarja, da je bila ustanovljena leta 1989, več let po koncu ravnanj, ki so bila sankcionirana z odločbama polipropilen in PVC II, ter po prenosu zadevnih dejavnosti na tretje družbe ali po prenosu teh dejavnosti na skupna podjetja. Obstajala naj ne bi nobena gospodarska in funkcionalna kontinuiteta med navedenimi dejavnostmi in dejavnostjo, ki jo je na pritožnico 1. januarja 2002 prenesla družba, imenovana „EniChem SpA“, ki naj ne bi bila družba EniChem SpA, na katero se nanaša odločba PVC II. Matična družba skupine naj bi bila v obdobju, ki je predmet prejšnjih odločb, organizacija Ente Nazionale Idrocarburi, ki je javna organizacija, in ne družba Eni SpA.

135 Tretjič, družba Versalis trdi, da se s tem, da se Komisija sklicuje na zgolj teoretično možnost, da se takratna odgovornost za kršitve, ki so predmet odločb polipropilen in PVC II, prenese na navedeno matično družbo, ustvarja neizpodbojna pravna domneva odgovornosti matične družbe za ravnanja njenih hčerinskih družb v stoodstotni lasti. Poleg tega naj bi morala Komisija po merilu, ki ga je uporabila pri sprejetju teh odločb, dokazati, da je zadevna matična družba izvajala odločilen vpliv na družbi Anic SpA in EniChem SpA, česar naj ne bi storila niti v teh odločbah niti v sporni odločbi.

136 Poleg tega naj se družba Eni SpA pri sprejetju prejšnjih odločb ne bi štela za odgovorno za ravnanja družb Anic SpA in EniChem SpA ter naj se torej glede tega nikoli ne bi izrekla.

137 Četrtič, družba Versalis glede svojega ravnanja in ravnanja družbe Eni SpA v upravnem postopku trdi, da je zlasti na zaslišanju nasprotovala pripisu odgovornosti za ponovno kršitev. Vsekakor naj ji ne bi bilo treba izraziti stališč o drugem obvestilu. Zgoraj navedena sodba Portugalska proti Komisiji naj v teh okoliščinah ne bi bila upoštevna, saj naj bi Sodišče v tej sodbi potrdilo, da lahko Komisija poda obrazložitev v skrajšani obliki samo, če se ta nanaša na vprašanja, glede katerih nasprotna stranka ni podala navedb kljub izrecni obveznosti v zvezi s tem. Taka obveznost pa naj v obravnavanem primeru ne bi obstajala.

138 Petič, glede domnevne kršitve načela kontradiktornosti družba Versalis poudarja, da njeni argumenti niso bili predloženi prepozno in da se je kršitev, ki jo je Splošno sodišče sankcioniralo, nanašala na vsebinsko obrazložitev, tako da naj je ne bi bilo mogoče odpraviti v sodnem postopku. Vsekakor naj bi bilo treba obrazložitev odločbe sporočiti zadevni osebi hkrati z odločbo, ki posega v njen položaj, in naj je ne bi bilo mogoče popraviti v postopku pred sodišči Unije. Argument Komisije naj bi bil tako neutemeljen.

Presoja Sodišča

139 Najprej je treba opozoriti, da mora biti obrazložitev, ki se zahteva s členom 296 PDEU, prilagojena vrsti obravnavanega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati, na čem temeljijo ugotovitve institucije, ki je akt izdala, tako da se lahko zainteresirane osebe seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče opravi nadzor (glej sodbo z dne 19. julija 2012 v združenih zadevah Alliance One International in Standard Commercial Tobacco proti Komisiji ter Komisija proti Aliance One International in drugim, C-628/10 P in C-14/11 P, točka 72 in navedena sodna praksa).

140 Tako je v zvezi s posamično odločbo iz ustaljene sodne prakse Sodišča razvidno, da je namen obveznosti obrazložitve take odločbe – poleg omogočanja sodnega nadzora – zagotoviti zadevnim osebam dovolj informacij, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, ali odločba morda vsebuje napako, ki omogoča njeno izpodbijanje (glej zgoraj navedeno sodbo Alliance One International in Standard Commercial Tobacco proti Komisiji ter Komisija proti Alliance One International in drugim, točka 73 in navedena sodna praksa).

141 Obrazložitev mora biti torej načeloma sporočena zadevni osebi sočasno z odločbo, ki posega v njen položaj. Neobrazložitve ni mogoče odpraviti tako, da zadevna oseba spozna razloge za odločbo med postopkom pred sodiščem Unije (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Alliance One International in Standard Commercial Tobacco proti Komisiji ter Komisija proti Aliance One International in drugim, točka 74 in navedena sodna praksa).

142 Iz tega je razvidno, da mora Komisija, kadar družbi naloži globo zaradi kršitve pravil Unije o konkurenci in pri izračunu globe uporabi množitelj, s katerim upošteva, da je bila ta družba že prej vpletena v kršitev pravil konkurence, skupaj z odločbo o naložitvi navedene globe podati obrazložitev, ki sodiščem Unije in tej družbi omogoča seznanitev s tem, kako in koliko je bila vpletena v prejšnjo kršitev. Zlasti če Komisija meni, da je navedena družba sestavljala podjetje, ki je bilo naslovnik odločbe o prejšnji kršitvi, mora to trditev pravno zadostno obrazložiti.

143 V obravnavanem primeru je treba opozoriti, da je Komisija v točki 430 obrazložitve drugega obvestila navedla, da bo upoštevala prejšnje ugotovitve podobnih kršitev, glede tega pa je napotila na odločbi polipropilen in PVC II ter navedla, da je bila družba „ENI“ „vključena“ v ti odločbi. Enaka sumarna ugotovitev je v točki 487 obrazložitve sporne odločbe, v kateri Komisija poleg tega ugotavlja, da je bila družba „Enichem“ že naslovnica navedenih odločb. Poleg tega je točko 488 obrazložitve sporne odločbe mogoče razlagati tako, da Komisija meni, da je isto podjetje v smislu člena 101 PDEU storilec kršitev, na kateri se nanašata odločbi polipropilen in PVC II, in kršitve, ugotovljene s sporno odločbo.

144 Ker pa je odločba polipropilen naslovljena med drugim na družbo Anic SpA, odločba PVC II pa med drugim na družbo „Enichem SpA“, je treba ugotoviti, da na podlagi navedb, ki so podane v sporni odločbi in na katere je opozorjeno v prejšnji točki te sodbe, nikakor ni mogoče razumeti, kako in koliko naj bi bila družba Versalis, ki je ni niti med naslovniki odločbe polipropilen niti med naslovniki odločbe PVC II, vključena v ti odločbi.

145 Komisija sicer trdi, da točke od 366 do 373 obrazložitve sporne odločbe vsebujejo natančen opis vseh dogodkov v zvezi z družbo „EniChem“, vendar se ti elementi nanašajo samo na spremembe, do katerih je prišlo v skupini Eni od 20. maja 1996 do 28. novembra 2002, kot je Splošno sodišče pravilno ugotovilo v točki 299 izpodbijane sodbe. Navedene točke obrazložitve pa ne vsebujejo nobenega pojasnila o družbah, ki sestavljajo podjetja, ki so naslovniki odločb polipropilen in PVC II, v teh točkah ni navedeno, ali so te družbe tiste, na katere se nanaša sporna odločba, kar družba Versalis zanika, te točke pa se prav tako ne nanašajo na morebitne spremembe, ki so v teh okoliščinah nastale med dnem sprejetja odločbe polipropilen, to je 23. aprilom 1986, in odločbe PVC II, to je 27. julijem 1994, ter začetkom kršitve, ugotovljene s sporno odločbo, 20. majem 1996.

146 Iz tega je razvidno, da sporna odločba glede tega ni dovolj obrazložena.

147 Glede zatrjevane kršitve načela kontradiktornosti, ki naj bi škodovala interesom obrambe, je iz sodne prakse, navedene v točki 141 te sodbe, razvidno, da je morala Komisija podati zadostno obrazložitev sprejetja sporne odločbe. Torej ni razvidno, da bi lahko obširnejše informacije, ki bi jih Komisija ob neobstoju kakršne koli zatrjevane kršitve načela kontradiktornosti lahko dala Splošnemu sodišču, kakor koli vplivale na izid spora pred njim.

148 Glede trditve, da družba Versalis ali družba Eni SpA v postopku pred Komisijo nista navedli, da naslovniki odločb polipropilen in PVC II ter sporne odločbe niso isti, zadostuje opozorilo, da nobena določba prava Unije naslovniku obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah ne nalaga, da mora izpodbijati različne pravne ali dejanske okoliščine tega obvestila v upravnem postopku.

149 Splošno sodišče v teh okoliščinah ni napačno uporabilo prava s tem, da je razsodilo, da Komisija v sporni odločbi ni predložila dovolj podrobnih in natančnih dokazov za utemeljitev tega, da je isto „podjetje“ v smislu člena 101 PDEU ponovilo kršitveno ravnanje, in da je zato razglasilo člen 2(c) sporne odločbe v delu, v katerem določa višino globe, naložene družbi Eni, na 272,25 milijona EUR, za ničen.

150 Ker tako edini pritožbeni razlog, ki ga je Komisija navedla v utemeljitev nasprotne pritožbe, ni utemeljen, je treba to pritožbo zavrniti.

Stroški

151 V skladu s členom 184(2) Poslovnika, če pritožba ni utemeljena, o stroških odloči Sodišče. V skladu s členom 138(1) Poslovnika, ki se na podlagi člena 184(1) Poslovnika uporablja za pritožbeni postopek, se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki.

152 Ker je Komisija glede pritožbe predlagala, naj se družbi Versalis naloži plačilo stroškov, in ker pritožbeni razlogi družbe Versalis niso bili sprejeti, se ji naloži plačilo stroškov.

153 Ker je družba Versalis glede nasprotne pritožbe predlagala, naj se Komisiji naloži plačilo stroškov, in edini pritožbeni razlog Komisije ni bil sprejet, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. **Pritožba in nasprotna pritožba se zavrneta.**

2. **Družbi Versalis SpA se naloži plačilo stroškov, nastalih v zvezi s pritožbo.**

3. **Evropski komisiji se naloži plačilo stroškov, nastalih z nasprotno pritožbo.**

Podpisi